

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

**ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ (ΕΟΠ)
2012**

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
1. Εισαγωγή.....	4
1.1. Γενικά	4
1.2. Κάλυψη.....	5
2. Χρησιμότητα.....	5
2.1. Γενικά	5
2.2. Πεδίο εφαρμογής και δομή της πληροφορίας που συλλέγεται	6
2.3. Χρήστες και χρήσεις.....	6
2.3.1. Χρήστες σε εθνικό επίπεδο.....	6
2.4. Βήματα που λαμβάνονται για τη προώθηση της χρήσης των δεδομένων.....	7
2.4.1. Διαβούλευση με τους χρήστες δεδομένων	7
2.4.2. Διάχυση των συγκεντρωτικών δεδομένων της ΕΟΠ.....	7
2.4.3. Προώθηση της βάσης μικροδεδομένων για χρήστες.....	7
3. Ακρίβεια	8
3.1. Ποσοστό απόκρισης και τελικό δείγμα	8
3.1.1. Τελικό μέγεθος δείγματος	8
3.2. Αντικαταστάσεις.....	9
3.3. Δειγματοληψία.....	10
3.3.1. Τύπος δειγματοληψίας και δειγματοληπτικές μονάδες.....	10
3.3.2. Στρωμάτωση	10
3.3.3. Μέγεθος δείγματος και κριτήρια κατανομής	11
3.3.4. Σχήματα επιλογής δείγματος.	11
3.4.5. Ανανέωση δείγματος: εναλλασσόμενο δείγμα	14
3.4. Σταθμίσεις.....	14
3.4.1. Επίδραση δειγματοληπτικού σχεδιασμού.....	14
3.4.2. Διόρθωση μη απόκρισης	14
3.4.3. Διορθώσεις σε εξωτερικά στοιχεία.....	14
3.5. Δειγματοληπτικά σφάλματα	15
3.5.1. Εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας	15
3.5.2. Τυπικά σφάλματα και Συντελεστές μεταβλητότητας	19
3.6. Μη δειγματοληπτικά σφάλματα	21
3.6.1. Δειγματοληπτικό πλαίσιο και σφάλματα κάλυψης.....	21
3.6.2. Σφάλματα μετρήσεων και επεξεργασίας	21
3.6.3. Επεξεργασία στοιχείων.....	23
3.7. Διοικητική οργάνωση	24
3.7.1. Προσωπικό που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα – Τρόπος επιλογής και εκπαίδευση	24
3.8. Μέθοδος συλλογής στοιχείων	24
3.9. Τύποι στατιστικών μέτρων	24
4. Έγκαιρη και εμπρόθεσμη διάχυση στοιχείων	25
4.1. Έγκαιρη διάχυση στοιχείων.....	25
4.2. Χρονοδιάγραμμα και συχνότητα	25
5. Προσβασιμότητα και σαφήνεια.....	26
5.1. Προσβασιμότητα	26
5.1.1. Μορφές διάχυσης.....	26
5.1.2. Τεχνικά εγχειρίδια	29
6. Συγκρισιμότητα	30
6.1. Ορισμοί και βασικές έννοιες.....	30
6.1.1. Κατοικία	30
6.1.2. Κανονικό δωμάτιο	30
6.1.3. Νοικοκυριό	31

6.1.4. Μέλη του νοικοκυριού.....	32
6.1.5. Υπεύθυνος νοικοκυριού.....	34
6.1.6. Οικονομικά ενεργά μέλη	34
6.1.7. Πρόσωπο αναφοράς	34
6.2. Συλλογή στοιχείων.....	35
6.2.1. Τα ερωτηματολόγια.....	35
6.3. Περίοδοι αναφοράς δαπανών και εισοδήματος.....	35
6.3.1. Δαπάνη νοικοκυριού	36
6.3.2. Τρόποι κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών.....	37
6.3.3. Προϋποθέσεις καταγραφής των δαπανών	39
6.3.4. Εκτίμηση της αξίας αγαθών και υπηρεσιών	40
6.4. Τεκμαρτό ενοίκιο.....	40
7. Συνοχή.....	41
7.1. Σύγκριση διαρθρωτικών δεικτών της EU-SILC 2012 και της ΕΟΠ 2012.	41
7.2. Σύγκριση με άλλες πηγές.....	42
9. Συμπεράσματα	43
Παραπομπές	43

1. Εισαγωγή

1.1. Γενικά

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) του 2012 είναι η δέκατη τρίτη έρευνα που διενεργήθηκε στην Ελλάδα, σε δείγμα 3.572 νοικοκυριών, το οποίο επιλέχθηκε μέσα από το σύνολο των νοικοκυριών της Χώρας.

Η πρώτη Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών διενεργήθηκε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), κατά το διάστημα Απριλίου 1957 – Μαρτίου 1958, σε δείγμα 2.500 νοικοκυριών από το σύνολο των νοικοκυριών των αστικών περιοχών της Χώρας. Η έρευνα συνεχίστηκε κατά τα επόμενα έτη, μέχρι το έτος 1972, σε μικρότερη κλίμακα, δηλαδή σε μικρότερο δείγμα νοικοκυριών, το οποίο προέκυπτε από το σύνολο των νοικοκυριών που ζούσαν σε δήμους άνω των 30.000 κατοίκων.

Τον Απρίλιο του 1963, η ΕΣΥΕ, παράλληλα με την έρευνα στις αστικές περιοχές, άρχισε ευρείας έκτασης έρευνα στις ημιαστικές και στις αγροτικές περιοχές της Χώρας, δηλαδή σε δήμους και κοινότητες με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων. Η έρευνα διήρκεσε ένα χρόνο, περιελήφθησαν 3.755 νοικοκυριά των περιοχών αυτών και συνεχίστηκε μέχρι το έτος 1972 σε μικρότερο, όμως, δείγμα νοικοκυριών.

Κατά τα έτη 1974, 1981/82, 1987/88, 1993/94, 1998/99 και 2004/2005 οι ΕΟΠ διενεργήθηκαν, καλύπτοντας το σύνολο της Χώρας, με δείγμα που ανερχόταν στα 7.500 νοικοκυριά περίπου στη πρώτη έρευνα και στα 6.000 με 6.800 για τις επόμενες πέντε έρευνες, καθεμιά από τις οποίες είχε διάρκεια ένα έτος.

Από το έτος 2008 αποφασίστηκε, για εθνικές ανάγκες (κατάρτιση Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με μεγαλύτερη αξιοπιστία, παραγωγή συγκρίσιμων στατιστικών για τις ανάγκες των Εθνικών Λογαριασμών), η διενέργεια της έρευνας να είναι ετήσια και συνεχής, δηλαδή να έχει διάρκεια ένα χρόνο και να πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Συγκεκριμένα, το 2008 πραγματοποιήθηκε σε αρχικό δείγμα, περίπου, 4.000 νοικοκυριών και κάλυψε όλες τις περιοχές της Χώρας

1.2. Κάλυψη

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της Χώρας με τα μέλη τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Εξαιρούνται τα παρακάτω νοικοκυριά:

1. Οι συλλογικές κατοικίες, όπως ξενοδοχεία, πανσιόν, νοσοκομεία, γηροκομεία, στρατόπεδα, αναμορφωτήρια κλπ.
2. Τα νοικοκυριά παρέχουν στέγη με διατροφή σε πέντε τροφίμους και άνω.
3. Τα νοικοκυριά με μέλη ξένους υπηκόους που υπηρετούν σε ξένες διπλωματικές αποστολές

Σε αυτή την έρευνα, σε αντίθεση με τις προηγούμενες, τα στοιχεία που συλλέχτηκαν αφορούσαν στην αξία των *δαπανών* και των *απολαβών* σε είδος των νοικοκυριών, καθώς και στα διάφορα χαρακτηριστικά των νοικοκυριών και των κατοικιών που διαμένουν, στοχεύοντας κυρίως, στην αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή από την ΕΛΣΤΑΤ.

Η συγκεκριμένη έκθεση έχει διαμορφωθεί με βάση τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στο έγγραφο HBS/2/11/EN, το οποίο αφορά στις Εκθέσεις Ποιότητας των Έρευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών' για το 2010.

Η έκθεση χωρίζεται σε επτά κεφάλαια:

- ο Χρησιμότητα
- ο Ακρίβεια
- ο Έγκαιρη και εμπρόθεσμη υποβολή των στοιχείων
- ο Προσβασιμότητα και σαφήνεια
- ο Συγκρισιμότητα
- ο Συνοχή και
- ο Κόστος

2. Χρησιμότητα

2.1. Γενικά

Η χρησιμότητα αφορά στο βαθμό που οι στατιστικές ικανοποιούν τρέχουσες και δυνητικές ανάγκες των χρηστών. Αναφέρεται στο κατά πόσο παράγονται όλες οι στατιστικές που

χρειάζονται και στο κατά πόσο οι έννοιες (ορισμοί, ταξινομήσεις κλπ.) που χρησιμοποιούνται αντανακλούν τις ανάγκες των χρηστών.

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να περιγράψει το βαθμό στον οποίο οι Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών είναι χρήσιμες και κατά πόσο χρησιμοποιούνται από το ευρύτερο φάσμα χρηστών.

2.2. Πεδίο εφαρμογής και δομή της πληροφορίας που συλλέγεται

Σε αυτή την έρευνα, όπως ήδη αναφέρθηκε, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν αφορούσαν στην αξία των *δαπανών* και των *απολαβών* σε είδος των νοικοκυριών, καθώς και στα διάφορα χαρακτηριστικά των νοικοκυριών και των κατοικιών που διαμένουν, έχοντας ως στόχο:

- i. Την αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που καταρτίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ
- ii. τη συμπλήρωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων με την εκτίμηση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης,
- iii. τη μελέτη του ύψους και της διάρθρωσης των δαπανών των νοικοκυριών σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και τα άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
- iv. την ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες,
- v. τη μελέτη της σχέσης μεταξύ των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών,
- vi. τη μελέτη των ορίων χαμηλού εισοδήματος κατά διάφορες κοινωνικό - οικονομικές κατηγορίες και ομάδες του πληθυσμού, καθώς και
- vii. τη μελέτη των αλλαγών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της Χώρας

2.3. Χρήστες και χρήσεις

2.3.1. Χρήστες σε εθνικό επίπεδο

Οι κύριοι χρήστες της ΕΟΠ είναι:

- Υπουργεία και δημόσιοι φορείς, που χρησιμοποιούν τα δεδομένα για το σχεδιασμό οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών.
- Πανεπιστήμια και ερευνητικοί οργανισμοί, που χρησιμοποιούν τα δεδομένα για να μελετήσουν τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, καθώς και τις διαφορές στις διατροφικές τους συνήθειες.

- Ιδιωτικές εταιρείες
- Το ευρύτερο κοινό, που πληροφορείται συνήθως μέσα από δημοσιεύσεις στατιστικών γραφείων, οι οποίες διαχέονται μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης

2.4. Βήματα που λαμβάνονται για τη προώθηση της χρήσης των δεδομένων

2.4.1. Διαβούλευση με τους χρήστες δεδομένων

Η ΕΛΣΤΑΤ συλλέγει, επίσημα και ανεπίσημα, πληροφόρηση σχετικά με τα σχόλια και τις απόψεις των κύριων χρηστών δεδομένων της ΕΟΠ.

2.4.2. Διάχυση των συγκεντρωτικών δεδομένων της ΕΟΠ

Η διάχυση των δεδομένων της ΕΟΠ (πίνακες και δείκτες) γίνεται με διάφορους τρόπους:

- Ηλεκτρονική δημοσίευση των πινάκων
- Εκτύπωση πινάκων
- Διάχυση των πινάκων και των μεταδεδομένων (στατιστικό και μεθοδολογικό περιεχόμενο, ερωτηματολόγια, κλπ.) μέσω του διαδικτύου (“www.statistics.gr”)
- Δελτία τύπου

2.4.3. Προώθηση της βάσης μικροδεδομένων για χρήστες

Η βάση μικροδεδομένων για χρήστες έχει αναπτυχθεί, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια ανωνυμοποίησης που υιοθετήθηκαν και για την αντίστοιχη βάση της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (EU-SILC). Η βάση είναι διαθέσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο, για το ποσό των 400€ για ιδιώτες ερευνητές και των 160€ για Πανεπιστήμια και Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα.

Η βάση μικροδεδομένων περιλαμβάνει όλες τις μεταβλητές που εμπεριέχονται στα ερωτηματολόγια, καθώς επίσης και στοιχεία για τις δαπάνες και το εισόδημα υπολογισμένα σε μηνιαία βάση. Μέχρι σήμερα, έχουν αγοράσει τη βάση το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ), το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), το Δίκτυο για τα Τρόφιμα και τη Διατροφή, διάφορες τράπεζες και άλλοι ερευνητές.

Μια ακόμα βάση μικροδεδομένων έχει αναπτυχθεί, η οποία περιλαμβάνει τη λίστα με όλες τις προτεινόμενες μεταβλητές από την Eurostat, σύμφωνα με το έγγραφο HBS/02/11.

3. Ακρίβεια

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να αξιολογήσει την ποιότητα των δεδομένων της ΕΟΠ σε σχέση με τη διαδικασία δειγματοληψίας.

3.1. Ποσοστό απόκρισης και τελικό δείγμα

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα στοιχεία αναφορικά με το ποσοστό απόκρισης για την ΕΟΠ έτους 2012 σε όρους δείγματος νοικοκυριών.

Πίνακας 1. Ποσοστό απόκρισης

ΕΟΠ 2012	Τελικό δείγμα (n) ¹	Ποσοστό απόκρισης (R%)
EL	3.572	63,6

Η τελική διαμόρφωση του δείγματος νοικοκυριών και κατοικιών παρουσιάζεται, παρακάτω, στον Πίνακα 2:

3.1.1. Τελικό μέγεθος δείγματος

Πίνακας 2. Αριθμός νοικοκυριών που περιλαμβάνονται στο τελικό δείγμα. Στοιχεία ανά τρίμηνο και συνολικά

Τρίμηνο	NΝοικοκυριά	%
1	899	25.2
2	898	25.1
3	918	25.7
4	857	24.0
Σύνολο	3.572	100.0

Πίνακας 3. Αριθμός ατόμων που είναι μέλη των νοικοκυριών που περιλαμβάνονται στο τελικό δείγμα. Στοιχεία ανά τρίμηνο και συνολικά

Τρίμηνο	Μέλη νοικοκυριών	%
1	2.116	24.3
2	2.198	25.2
3	2.270	26.0
4	2.135	24.5
Σύνολο	8.719	100,0

¹ Αριθμός νοικοκυριών με πλήρως συμπληρωμένα δελτία

Πίνακας 4. Ποσοστό ανταπόκρισης ανά τρίμηνο και συνολικά

Τρίμηνο	%
1	70.7
2	71.5
3	64.3
4	47.3
Σύνολο	100.0

3.2. Αντικαταστάσεις

- Αντικαταστάσεις κατοικιών

Αντικαταστάσεις κύριων κατοικιών, οι οποίες κατοικούνταν, έγιναν στις περιπτώσεις που η συνεργασία με τα νοικοκυριά δεν ήταν δυνατή για κάποιον από τους ακόλουθους λόγους:

- α) Αδυναμία ερευνώμενου
- β) Άρνηση
- γ) Προσωρινή απουσία
- δ) Άλλοι λόγοι

Συγκεκριμένα, αντικαταστάθηκαν οι κατοικίες στις περιπτώσεις που η επικοινωνία δεν ήταν δυνατή λόγω αντικειμενικής αδυναμίας (ασθένεια, κωφάλαλοι, κλπ.) ή λόγω προσωρινής απουσίας. Σε περιπτώσεις άρνησης για συνεργασία, ο ερευνητής όφειλε να καταβάλει τη μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια για να μεταπείσει το νοικοκυριό να συνεργαστεί, και δεν καθίστατο δυνατό γινόταν αντικατάσταση κατοικίας. Τέλος, στις περιπτώσεις προσωρινής απουσίας ο ερευνητής θα έπρεπε να επισκεφθεί το νοικοκυριό τουλάχιστον τρεις φορές πριν το αντικαταστήσει.

- Κατοικίες που δεν αντικαθίστανται

Οι κατοικίες που έχουν επιλεγεί και δεν αντικαταστάθηκαν ήταν:

- α) Κενές κατοικίες
- β) Δευτερεύουσες ή εξοχικές κατοικίες, ανεξάρτητα από το εάν κατοικούνταν ή όχι
- γ) Κατοικίες των οποίων τα μέλη υπηρετούσαν σε διπλωματικές αποστολές (π.χ. πρόξενοι, προσωπικό ενόπλων δυνάμεων άλλων χωρών κλπ.)

- Μέθοδος αντικατάστασης

Η αντικατάσταση νοικοκυριών σε περιπτώσεις άρνησης συνεργασίας οφείλει να γίνεται με τον πλέον συνεπή τρόπο. Ο ερευνητής πρέπει να αντικαθιστά το νοικοκυριό με ένα που θα έχει όμοια βασικά χαρακτηριστικά, όπως π.χ. ανάλογη σύνθεση, ίδιος τύπος ιδιοκτησίας, ίδιο επάγγελμα υπεύθυνου του νοικοκυριού. Κάθε νοικοκυριό που δεν ανταποκρίνεται, δηλαδή, αντικαθίσταται με το επόμενο νοικοκυριό από τον κατάλογο, το οποίο έχει όσο το δυνατό περισσότερα όμοια χαρακτηριστικά, με εξαίρεση όμως το τελευταίο νοικοκυριό του καταλόγου. Η μέθοδος αντικαταστάσεων έχει ελεγχθεί με βάση το 'ΕΟΠ:5'..

Το ποσοστό ανταπόκρισης μετά τις αντικαταστάσεις ήταν 98,7%

Πίνακας 5. Αντικαταστάσεις ανά τρίμηνο και συνολικά

Τρίμηνο	%
1	29.25
2	28.51
3	35.73
4	52.74
Σύνολο	100.0

3.3. Δειγματοληψία

3.3.1. Τύπος δειγματοληψίας και δειγματοληπτικές μονάδες

Για την ΕΟΠ 2012 εφαρμόστηκε η δισταδιακή δειγματοληψία. Το δείγμα ιδιωτικών νοικοκυριών επιλέχθηκε σε δύο στάδια.. Οι πρωταρχικές μονάδες είναι οι επιφάνειες (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα) και οι τελικές δειγματοληπτικές μονάδες που επιλέγονται σε κάθε πρωταρχική μονάδα είναι τα νοικοκυριά.

3.3.2. Στρωμάτωση

Ο σχεδιασμός δειγματοληψίας περιλαμβάνει δύο κριτήρια στρωμάτωσης. Το πρώτο κριτήριο είναι η γεωγραφική στρωμάτωση, που βασίζεται στη διαίρεση της χώρας σε δεκατρείς (13) Περιφέρειες με βάση την Ευρωπαϊκή ταξινόμηση NUTS 2. Τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης συγκροτούν χωριστά γεωγραφικά στρώματα, και κατά συνέπεια, ο αριθμός των γεωγραφικών στρωμάτων σε πρώτο επίπεδο είναι 15.

Το δεύτερο κριτήριο στρωμάτωσης αφορά στην ομαδοποίηση των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων ανά Περιφέρεια σε επίπεδο NUTS 2, κατά βαθμό αστικότητας, δηλαδή, με βάση το μέγεθος του πληθυσμού τους. Με βάση το κριτήριο αυτό του βαθμού αστικότητας δημιουργήθηκαν οι εξής κατηγορίες:

Αστικές περιοχές	Δημοτικές ή Τοπικές κοινότητες με 10.000 κατοίκους ή περισσότερους
Ημιαστικές περιοχές	Δημοτικές ή Τοπικές κοινότητες με 2.000 έως 9.999 κατοίκους
Αγροτικές περιοχές	Τοπικές κοινότητες που έχουν έως 1.999 κατοίκους

Ο αριθμός των τελικών στρωμάτων που προέκυψαν στις 13 Γεωγραφικές Περιφέρειες ήταν 39. Η πρώην Περιφέρεια Πρωτευούσης χωρίστηκε σε 31 στρώματα ίσου, περίπου, μεγέθους (ίσους αριθμούς νοικοκυριών), με βάση τους καταλόγους πλαίσια με τα οικοδομικά τετράγωνα των Δήμων και σύμφωνα με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια. Όμοια, το πρώην Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης χωρίστηκε σε 9 ίσου μεγέθους στρώματα. Κατά συνέπεια, ο συνολικός αριθμός των στρωμάτων που προέκυψαν ήταν 79. Τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης αναλογούν στο 38% περίπου του συνολικού πληθυσμού και κατέχουν ακόμα μεγαλύτερα ποσοστά σε ορισμένες κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές.

3.3.3. Μέγεθος δείγματος και κριτήρια κατανομής

Το αρχικό δείγμα ανερχόταν σε 4.000 νοικοκυριά, ενώ το τελικό ήταν 3.572 νοικοκυριά. (με βάση το τελικό δείγμα ισχύει ότι το κλάσμα δειγματοληψίας $\frac{1}{\lambda} \cong 0,08\%$).

Το κλάσμα δειγματοληψίας ήταν το ίδιο σε όλες τις Περιφέρειες.

3.3.4. Σχήματα επιλογής δείγματος.

1^ο στάδιο δειγματοληψίας

Στο πρώτο στάδιο δειγματοληψίας, από κάθε στρώμα h (όπως προέκυψε με βάση το βαθμό αστικότητας ανά Περιφέρεια), επιλέγονται n_h πρωταρχικές μονάδες (επιφάνειες), όπου ο αριθμός n_h ήταν ανάλογος του μεγέθους του πληθυσμού X_h του στρώματος (πλήθος νοικοκυριών, σύμφωνα με την τελευταία Απογραφή Πληθυσμού έτους 2001).

Σε κάθε τελικό στρώμα δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου το σύνολο των πρωταρχικών μονάδων που επιλέχθηκαν να είναι πολλαπλάσιο του τέσσερα. Με αυτό τον τρόπο, το δείγμα των πρωταρχικών μονάδων μπορούσε να διαιρεθεί σε 4 επιμέρους ισοδύναμα και ανεξάρτητα δείγματα. Η περίοδος αναφοράς των στοιχείων των νοικοκυριών κάθε επιμέρους δείγματος αντιστοιχεί σε καθένα από τα 4 τρίμηνα του έτους, ώστε να επιτευχθεί η πλήρης αντιπροσωπευτικότητα των δαπανών κατανάλωσης των νοικοκυριών.

Κάθε μονάδα επιφάνειας (πρωταρχικής μονάδα) έχει πιθανότητα επιλογής ανάλογη του μεγέθους της. Οπότε, εάν X_{hi} ήταν ο αριθμός των νοικοκυριών (σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού έτους 2001) της μονάδας στο δείγμα τάξεως i , τότε η πιθανότητα μιας μονάδας να επιλεγεί είναι:

$$P_{hi} = \frac{X_{hi}}{X_h} \quad (1)$$

Ο συνολικός αριθμός των πρωταρχικών δειγματοληπτικών μονάδων ήταν 612. Ωστόσο, ο τελικός τους αριθμός ανήλθε σε 604.

Επιπρόσθετα, όπως γίνεται κάθε χρόνο, το 25% του δείγματος των νοικοκυριών αντικαθίσταται από νέα νοικοκυριά που ανήκουν σε διαφορετικές πρωταρχικές δειγματοληπτικές μονάδες.

2^ο στάδιο δειγματοληψίας

Σε αυτό το στάδιο, από κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα (επιλεγμένη επιφάνεια), επιλέγεται το δείγμα των τελικών δειγματοληπτικών μονάδων (νοικοκυριών). Ουσιαστικά, στο δεύτερο αυτό στάδιο, επιλέγεται ένα δείγμα κατοικιών. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχει αντιστοίχιση ένα προς ένα μεταξύ νοικοκυριού και κατοικίας. Εάν η επιλεγθείσα κατοικία αποτελείται από ένα ή περισσότερα νοικοκυριά, τότε όλα τα νοικοκυριά ερευνώνται.

Αν θεωρήσουμε ότι M_{hi} είναι ο αριθμός των νοικοκυριών κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας στην i_{th} επιλεγμένη επιφάνεια του στρώματος h . Μέσα από αυτά τα νοικοκυριά ένα συστηματικό δείγμα m_{hi} νοικοκυριών επιλέγεται με ίσες πιθανότητες. Καθένα από τα m_{hi} νοικοκυριά έχει την ίδια πιθανότητα να περιληφθεί στο δείγμα, η οποία ισούται με: $\frac{m_{hi}}{M_{hi}}$

Για κάθε επιλεγμένη πρωταρχική μονάδα αυτό που μένει είναι να προσδιοριστεί το μέγεθος του δείγματος m_{hi} . Ο συνολικός αριθμός των νοικοκυριών που πρόκειται να ερευνηθούν σε σύνολο

n_h επιλεγμένων πρωταρχικών μονάδων υπολογίζεται σε $m_h = \sum_{i=1}^{n_h} m_{hi}$ (2)

Δηλαδή, σε τελική ανάλυση, εφαρμόζοντας τη δισταδιακή στρωματοποιημένη διαδικασία, από το στρώμα h επιλέγεται το ποσοστό των νοικοκυριών $\frac{m_h}{M_h}$.

Στην επαναλαμβανόμενη δειγματοληψία, ο αριθμητής του παραπάνω κλάσματος θα ποικίλει από δείγμα σε δείγμα. Πιο συγκεκριμένα, το παραπάνω κλάσμα αποτελεί μια τυχαία μεταβλητή. Σε κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα ο υπολογισμός του διαστήματος δειγματοληψίας

$\delta_{hi} = \frac{M_{hi}}{m_{hi}}$ γίνεται με τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι παρακάτω δύο συνθήκες.

(α) Το εκτιμώμενο αποτέλεσμα $\frac{m_h}{M_h}$ να είναι προκαθορισμένο και ίσο με $\frac{1}{\lambda}$ σε κάθε

γεωγραφική Περιφέρεια (NUTS 2): $E\left(\frac{m_h}{M_h}\right) = \frac{1}{\lambda}$

(β) Ο εκτιμητής του συνόλου των στρωμάτων Y_h (κάθε χαρακτηριστικού) να είναι αυτό-σταθμιζόμενος. Με άλλα λόγια, ο υπολογιζόμενος εκτιμητής είναι το αποτέλεσμα που προκύπτει από το άθροισμα των τιμών του χαρακτηριστικού του δείγματος νοικοκυριών επί του δείγματος νοικοκυριών m_h επί του αντίστροφου αριθμού του κλάσματος δειγματοληψίας λ , ο οποίος είναι ο ίδιος σε κάθε Περιφέρεια.

Οι συνθήκες (α) και (β) ικανοποιούνται όταν:

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = \lambda \quad (3) \Rightarrow$$

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \delta_{hi} = \lambda \Rightarrow$$

$$\delta_{hi} = \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = \lambda \cdot n_h \cdot P_{hi} \quad (4)$$

3.4.5. Ανανέωση δείγματος: εναλλασσόμενο δείγμα

Η έρευνα ακολουθεί το σχεδιασμό εναλλασσόμενου δείγματος. Το δείγμα για κάθε έτος αποτελείται από 4 τμήματα, τα οποία παραμένουν στην έρευνα για 1-4 έτη. Με εξαίρεση τα πρώτα τρία χρόνια της έρευνας, κάθε τμήμα παραμένει στην έρευνα για 4 έτη. Κάθε έτος, ένα από τα 4 τμήματα του προηγούμενου έτους εγκαταλείπει την έρευνα και ένα νέο μέρος προστίθεται. Μεταξύ των ετών T και T+1 η επικάλυψη του δείγματος ανέρχεται στο 75%; η επικάλυψη μεταξύ των ετών T και T+2 είναι 50%; Και μειώνεται στο 25% από το έτος T έως T+3, και στο μηδέν για μεγαλύτερα διαστήματα.

3.4. Σταθμίσεις

3.4.1. Επίδραση δειγματοληπτικού σχεδιασμού

Οι σταθμίσεις των νοικοκυριών του δείγματος DW_{hi} , υπολογίστηκαν χρησιμοποιώντας τη παρακάτω φόρμουλα (αντίστροφη πιθανότητα επιλογής):

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = DW_{hi} \quad (5)$$

όπου

M_{hi} = ο αριθμός των νοικοκυριών του ενημερωμένου δειγματοληπτικού πλαισίου στην επιφάνεια hi (πρωταρχική μονάδα).

m_{hi} = ο αριθμός των επιλεγμένων νοικοκυριών στην επιφάνεια hi (πρωταρχική μονάδα).

n_h = το μέγεθος του δείγματος των πρωταρχικών μονάδων του στρώματος h .

P_{hi} = η πιθανότητα επιλογής της πρωταρχικής μονάδας hi

3.4.2. Διόρθωση μη απόκρισης

Σε κάθε τελικό στρώμα έγινε διόρθωση για τη μη απόκριση με τον αντίστροφο του ποσοστού μη απόκρισης.

3.4.3. Διορθώσεις σε εξωτερικά στοιχεία

Πραγματοποιήθηκε διόρθωση σε εξωτερικά στοιχεία, η οποία προϋποθέτει την διόρθωση των σταθμίσεων των νοικοκυριών σε συνδυασμό με εξωτερικές πηγές. Διευκολύνεται έτσι η κατανομή των βοηθητικών μεταβλητών τόσο σε επίπεδο νοικοκυριού όσο και σε επίπεδο

ατόμου. Η βοηθητική μεταβλητή που χρησιμοποιείται σε επίπεδο νοικοκυριού είναι το μέγεθος του νοικοκυριού ενώ σε επίπεδο ατόμου χρησιμοποιείται η κατανομή του πληθυσμού με βάση την ηλικία (πενταετείς ομάδες ηλικιών) και το φύλο.

Εφαρμόζοντας τη διόρθωση α) τα εκτιμώμενα νοικοκυριά κατά μέγεθος είναι σύμφωνα με τον αριθμό των νοικοκυριών της περιόδου αναφοράς, όπως προέκυψε από την προβολή της τάσης του πληθυσμού που παρατηρείται μεταξύ των Απογραφών των ετών 1991 και 2001, και β) ο εκτιμώμενος πληθυσμός κατά φύλο και ηλικία συμφωνεί με τον πληθυσμό, όπως υπολογίστηκε μέσω της προβολής των δεδομένων της περιόδου αναφοράς που προέρχονται από τη φυσική κίνηση (απογραφή πληθυσμού, γεννήσεις, θάνατοι, μετανάστευση).

3.5. Δειγματοληπτικά σφάλματα

3.5.1. Εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας

Στην παράγραφο αυτή παρουσιάζεται η γενική διαδικασία που εφαρμόζεται ώστε να εκτιμηθούν τα χαρακτηριστικά της έρευνας (μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριού), καθώς και τα τυπικά σφάλματα και οι συντελεστές μεταβλητότητας.

Αν υποθέσουμε ότι y_{hij} είναι η τιμή του χαρακτηριστικού y του ερευνώμενου νοικοκυριού

τάξης j , στην επιφάνεια hi . Επιπλέον, Y_h είναι το σύνολο των στρωμάτων, το οποίο προκύπτει εάν αθροίσουμε το χαρακτηριστικό y για το σύνολο των νοικοκυριών που περιλαμβάνονται στο στρώμα h .

Η συνάρτηση του εκτιμητή με βάση τη δισταδιακή δειγματοληψία είναι:

$$\hat{Y}_h = \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \cdot y_{hij} \quad (6)$$

όπου

w_{hij} είναι η τελική (διορθωμένη) στάθμιση για το νοικοκυριό

Για την εκτίμηση του χαρακτηριστικού \mathbf{y} σε επίπεδο χώρας, όλοι οι εκτιμητές των στρωμάτων

\hat{Y}_h θα πρέπει να προστεθούν ως εξής:

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h \quad (7)$$

Η εκτίμηση του αριθμού των νοικοκυριών X_h στο στρώμα h υπολογίζεται με βάση τη σχέση:

$$\hat{X}_h = \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \quad (8)$$

Ενώ για την εκτίμηση του σχετικού χαρακτηριστικού σε επίπεδο χώρας προστίθενται οι εκτιμητές όλων των στρωμάτων, δηλαδή:

$$\hat{X} = \sum_h \hat{X}_h \quad (9)$$

Προκειμένου να εκτιμηθούν οι διακυμάνσεις των απαιτούμενων χαρακτηριστικών (μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριού ανά κατηγορία δαπάνης), τα ακόλουθα βήματα πρέπει να εφαρμοστούν:

α. Για κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα i του στρώματος h , υπολογίζουμε τις ποσότητες T_{hi} και F_{hi} με βάση τους τύπους:

$$T_{hi} = n_h \cdot \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \cdot y_{hij} \quad (10)$$

$$F_{hi} = n_h \cdot \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \quad (11)$$

β. Εφόσον, οι T_{hi} και F_{hi} έχουν υπολογιστεί για κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα i ($i = 1, 2, \dots, n_h$) του στρώματος h , τότε :

η διακύμανση $V\left(\hat{Y}_h\right)$ υπολογίζεται ως εξής:

$$V\left(\hat{Y}_h\right) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi}^2 - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \right)^2 \right] \quad (12)$$

και

η διακύμανση $V\left(\hat{Y}\right)$ (επίπεδο χώρας) υπολογίζεται αθροίζοντας τις διακυμάνσεις $V\left(\hat{Y}_h\right)$

για όλα τα στρώματα h , δηλαδή:

$$V\left(\hat{Y}\right) = \sum_h V\left(\hat{Y}_h\right) \quad (13)$$

Αντίστοιχα, η διακύμανση $V\left(\hat{X}_h\right)$ δίνεται από τον τύπο:

$$V\left(\hat{X}_h\right) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi}^2 - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi} \right)^2 \right] \quad (14)$$

Και

η διακύμανση $V\left(\hat{X}\right)$ (επίπεδο χώρας) υπολογίζεται αθροίζοντας τις διακυμάνσεις

$V\left(\hat{X}_h\right)$ για όλα τα στρώματα h , δηλαδή:

$$V\left(\hat{X}\right) = \sum_h V\left(\hat{X}_h\right) \quad (15)$$

Η μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριού ορίζεται ως

$$\widehat{R} = \frac{\widehat{Y}}{\widehat{X}} \quad (16)$$

Η διακύμανση του \widehat{R} μπορεί να υπολογιστεί με τον παρακάτω τύπο:

$$V(\widehat{R}) = \frac{V(\widehat{Y}) + \widehat{R}^2 \cdot V(\widehat{X}) - 2 \cdot \widehat{R} \cdot Cov(\widehat{Y}, \widehat{X})}{\widehat{X}^2} \quad (17)$$

όπου

$$Cov(\widehat{Y}_h, \widehat{X}_h) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \cdot F_{hi} - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \right) \left(\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi} \right) \right] \quad (18)$$

και

$$Cov(\widehat{Y}, \widehat{X}) = \sum_h Cov(\widehat{Y}_h, \widehat{X}_h) \quad (19)$$

Επίσης, για να εκτιμήσουμε τις διακυμάνσεις της μέσης τελικής δαπάνης κατανάλωσης νοικοκυριού για συγκεκριμένες υποομάδες του πληθυσμού, ακολουθήθηκε η διαδικασία που περιγράφηκε παραπάνω. Στη περίπτωση αυτή, ορίστηκαν κύριες μεταβλητές προσδιορισμού, ώστε να αντιπροσωπεύονται οι διάφορες πληθυσμιακές ομάδες όπως απαιτείται, π.χ. επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού = ανειδίκευτος εργάτης στη βιομηχανία και τη παροχή υπηρεσιών, μη ανειδίκευτος εργάτης στη βιομηχανία και τη παροχή υπηρεσιών, κλπ.

Εάν,

- Η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα συμβολίζεται με U_d , όπου $U_d \subset U$ (σύνολο πληθυσμού)
- Το μέγεθος της πληθυσμιακής ομάδας U_d συμβολίζεται με N_d

Τότε η τιμή για το j στοιχείο (νοικοκυριό ή υπεύθυνος του νοικοκυριού) στην επιλεγμένη επιφάνεια i του τελικού στρώματος h της μεταβλητής προσδιορισμού συμβολίζεται ως εξής:

$$y_{hij} = \begin{cases} y_{hij} & \text{αν } i \in U_d \\ 0 & \text{Αλλιως} \end{cases}$$

$$w_{hij} = \begin{cases} w_{hij} & \text{αν } i \in U_d \\ 0 & \text{Αλλιως} \end{cases}$$

Χρησιμοποιώντας τους παραπάνω κύριους δείκτες και ακολουθώντας τη διαδικασία και τους τύπους που περιγράφηκαν παραπάνω, εκτιμήθηκαν τα χαρακτηριστικά και τα δειγματοληπτικά σφάλματα της μέσης τελικής δαπάνης κατανάλωσης των νοικοκυριών για κάθε συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

3.52. Τυπικά σφάλματα και Συντελεστές μεταβλητότητας

Τα τυπικά σφάλματα και οι συντελεστές μεταβλητότητας υπολογίστηκαν για τη μέση δαπάνη κατανάλωσης των νοικοκυριών για συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών και ομάδες πληθυσμού. Οι συντελεστές μεταβλητότητας των 12 βασικών κατηγοριών αγαθών και υπηρεσιών παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Για τον εκτιμητή \hat{R} , ο συντελεστής μεταβλητότητας προσδιορίζεται ως:

$$CV(\hat{R}) = \frac{\sqrt{V(\hat{R})}}{\hat{R}} * 100 \quad (20)$$

Πίνακας 6. Συντελεστές Μεταβλητότητας στις 12 κατηγορίες Ταξινόμησης της Ατομικής Κατανάλωσης με βάση τον σκοπό. ΕΟΠ 2012

Αγαθά και Υπηρεσίες	Συντελεστές Μεταβλητότητας (%)
Σύνολο	2,6
Είδη διατροφής	1,6
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,3
Είδη ένδυσης και υπόδησης	4,7
Στέγαση	2,0
Διαρκή αγαθά	5,4
Υγεία	4,6
Μεταφορές	5,0
Επικοινωνίες	1,9
Αναψυχή και πολιτισμός	6,4
Εκπαίδευση	8,2
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	3,6
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	3,8

3.6. Μη δειγματοληπτικά σφάλματα

3.6.1. Δειγματοληπτικό πλαίσιο και σφάλματα κάλυψης

Η ΕΟΠ είναι μια έρευνα που διενεργείται σε νοικοκυριά, και, όπως έχει ήδη αναφερθεί, για τη διεξαγωγή της εφαρμόζεται η δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία με Πρωταρχική Δειγματοληπτική Μονάδα (ΠΔΜ) την επιφάνεια (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα) και τελική μονάδα το νοικοκυριό. Ως εκ τούτου χρησιμοποιούνται δύο πλαίσια, τα οποία είναι:

- Το πλαίσιο που περιλαμβάνει της ΠΔΜ (επιφάνειες)
- Το πλαίσιο των νοικοκυριών εντός των επιλεγμένων ΠΔΜ.

Το πλαίσιο των ΠΔΜ ενημερώνεται ανά δεκαετία μέσω της Γενικής Απογραφής Πληθυσμού. Όσον αφορά στο πλαίσιο των νοικοκυριών εντός κάθε επιλεγμένης ΠΔΜ, αυτό ενημερώνεται πριν γίνει η τελική επιλογή των δειγματοληπτικών μονάδων, δηλαδή των νοικοκυριών, που θα χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή των δεδομένων.

Συνεπώς, τα όποια προβλήματα κάλυψης ενδέχεται να προκύψουν είναι πιθανότερο να σχετίζονται με το πλαίσιο των ΠΔΜ. Ωστόσο, τέτοιας μορφής προβλήματα μπορούν να διορθωθούν με την διαδικασία προσαρμογής που έχει ήδη περιγραφεί παραπάνω.

3.6.2. Σφάλματα μετρήσεων και επεξεργασίας

Τα σφάλματα μετρήσεων μπορεί να προκύψουν μέσω του ερωτηματολογίου, των ερευνητών και των εκπαιδευτικών σεμιναρίων που παρακολουθούν, των ερευνώμενων, της ροής, καθώς και του ελέγχου δεξιοτήτων πριν την έναρξη της έρευνας πεδίου.

(1) Το ερωτηματολόγιο

Για το σχεδιασμό των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκαν τα ερωτηματολόγια των προηγούμενων ερευνών. Η δομή των ερωτηματολογίων είναι περίπου όμοια με αυτή των προηγούμενων.

Επίσης, με σκοπό να οριστικοποιηθούν τα ερωτηματολόγια, λήφθηκαν υπόψη όλες οι πιθανές παρατηρήσεις που αφορούσαν σε ερωτηματολόγια των προηγούμενων ετών, καθώς επίσης η εμπειρία από ανάλογες έρευνες και οι προτάσεις των βασικών χρηστών των δεδομένων της έρευνας.

(2) Οι ερευνητές και τα σεμινάρια εκπαίδευσης.

Όλοι οι ερευνητές παρακολούθησαν πενθήμερο σεμινάριο πριν την έναρξη της έρευνας πεδίου.

Στο σεμινάριο διανεμήθηκε εγχειρίδιο οδηγιών, ενώ δόθηκαν στους ερευνητές όλες οι απαραίτητες οδηγίες και διευκρινίσεις. Το εγχειρίδιο περιελάμβανε πληροφορίες αναφορικά με τους στόχους της έρευνας, τον τρόπο οργάνωσης της, τη νομική βάση και διοικητικά ζητήματα γύρω από την έρευνα, λεπτομέρειες που αφορούν στην έρευνα πεδίου (π.χ. πως γίνεται η επαφή με το νοικοκυριό, πως θα πρέπει να συστηθεί ο ερευνητής, ποιο μέλος απαντά κάθε ερώτηση, χρονικές καθυστερήσεις κλπ.), καθώς και πληροφορίες για το περιεχόμενο και τον σωστό τρόπο συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιοι ερευνητές δεν χρησιμοποιούν την ακριβή διατύπωση των ερωτημάτων, ενώ ορισμένοι μπορεί να παραλείπουν ερωτήσεις, ιδίως τις πιο υποκειμενικές. Επίσης, υπήρξαν και κάποιες περιπτώσεις όπου, όταν οι ερευνώμενοι δεν παρείχαν ορισμένα στοιχεία δαπανών, οι ερευνητές συμπλήρωναν τα στοιχεία αυτά με βάση τις δικές τους εκτιμήσεις.

(3) Οι ερευνώμενοι

Οι ερευνώμενοι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν ενημέρωναν το ημερολόγιο δαπανών σε ημερήσια βάση. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος οι ερευνητές προσπάθησαν να έχουν σχεδόν καθημερινή επικοινωνία με το νοικοκυριό, μέσω τηλεφώνου ή με επίσκεψη σε αυτό.

Επιπλέον, οι ερευνώμενοι παρείχαν μεν πληροφορίες για τη δαπάνη αγοράς των αγαθών, αλλά παρέλειπαν συχνά να αναφέρουν την αντίστοιχη ποσότητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το προσωπικό της ΕΛΣΤΑΤ προέβη σε εκτίμηση των ελλειπουσών ποσοτήτων.

Για αγορές με περίοδο αναφοράς μεγαλύτερη του τριμήνου, συχνά μια υπενθύμιση από τον ερευνητή όλων των υπηρεσιών στις οποίες αφορά η μεγαλύτερη περίοδος αναφοράς, αποδείχθηκε χρήσιμη.

Οι ερευνώμενοι ήταν πιο διστακτικοί όταν τους ζητήθηκε να παρέχουν στοιχεία για το εισόδημά τους και αρνήθηκαν σε πολλές περιπτώσεις να συμβουλευτούν τα εκκαθαριστικά της εφορίας, ώστε να δώσουν ακριβείς πληροφορίες για τα ποσά αυτά.

Πληροφορίες για εισόδημα από τόκους και από μερίσματα ατομικών επιχειρήσεων δεν παρέχονταν σε γενικές γραμμές από τα νοικοκυριά, γεγονός που οδήγησε σε μεγάλη υποεκτίμηση των ποσών αυτών

(4) Σφάλματα ροής

Δεν υπήρχαν σφάλματα ροής.

(5) Έλεγχος δεξιοτήτων πριν την έναρξη της έρευνας πεδίου.

Οι ερευνητές προέρχονταν είτε από το προσωπικό της ΕΛΣΤΑΤ είτε ήταν ιδιώτες συνεργάτες, και είχαν αποδεδειγμένη εμπειρία σε ανάλογες έρευνες νοικοκυριών που διενεργούνται από την ΕΛΣΤΑΤ. Πιο συγκεκριμένα, το 80% των ερευνητών ήταν οι ιδιώτες συνεργάτες και το 20% προήλθε από το προσωπικό της Υπηρεσίας.

3.6.3. Επεξεργασία στοιχείων

(1) Έλεγχοι σφαλμάτων

Τα ερωτηματολόγια ελέχθησαν σε δύο στάδια, ως προς την πληρότητα και τη συνοχή τους, και ως προς την ορθή συμπλήρωση των στοιχείων.

Πιο συγκεκριμένα, τα στελέχη που ήταν επιφορτισμένα με την διενέργεια ελέγχων, σύμφωνα με τις παρεχόμενες οδηγίες και άλλα αντικειμενικά κριτήρια, προέβησαν σε έλεγχο των στοιχείων των ερωτηματολογίων, συσχετίζοντας παράλληλα με στοιχεία νοικοκυριών που ζουν στην ίδια περιοχή, με σκοπό να επιβεβαιώσουν την ορθότητα των απαντήσεων. Έγινε διόρθωση των λαθών, ενώ τυχόν ασάφειες στις απαντήσεις διευκρινίστηκαν με τη βοήθεια των ερευνητών ή των ερευνώμενων.

Στη συνέχεια, έγινε η εισαγωγή των στοιχείων στο ΟΠΣ και παράλληλα διενεργήθηκαν οι μηχανογραφικοί έλεγχοι των στοιχείων, ενώ μέσω της χρήσης κατάλληλων προγραμμάτων καταρτίστηκαν οι πίνακες των στοιχείων της έρευνας.

Καθόλα τη διάρκεια της έρευνας πεδίου, οι ερευνητές βρίσκονταν υπό τη συνεχή επίβλεψη του εξειδικευμένου προσωπικού της μονάδας της ΕΛΣΤΑΤ που είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή της έρευνας.

(2) Κωδικογράφηση

Η ονοματολογία που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα ήταν η λεπτομερής Ταξινόμηση Ατομικής Κατανάλωσης με βάση το σκοπό (COICOP-ΕΟΠ) (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ).

Η κωδικογράφηση των ερωτήσεων που αφορούν στην απασχόληση (ISCO), την οικονομική δραστηριότητα τοπικών μονάδων (NACE), καθώς και την εθνικότητα έγινε από έμπειρο προσωπικό, σύμφωνα με τις ταξινομήσεις ISCO-88 και ISCO-08 (διπλή κωδικογράφηση), και NACE rev.2.

(3) Λοιποί έλεγχοι και προβλήματα

Πλήθος ελέγχων εγκυρότητας των στοιχείων διενεργήθηκαν. Για την επεξεργασία των πρωτογενών στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν τα προγράμματα ACCESS-2000, SPSS και Oracle (golden 32).

3.7. Διοικητική οργάνωση

3.7.1. Προσωπικό που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα – Τρόπος επιλογής και εκπαίδευση

α. Προσωπικό αρμόδιο για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την επίβλεψη της έρευνας:

- Υπάλληλοι της ΕΛΣΤΑΤ

β. Προσωπικό αρμόδιο για τη συλλογή των στοιχείων (ερευνητές):

- Υπάλληλοι της ΕΛΣΤΑΤ
- Ιδιώτες Συνεργάτες

γ. Προσωπικό αρμόδιο για τον έλεγχο και την κωδικογράφηση των στοιχείων:

- Εξειδικευμένο προσωπικό που ανήκει στη Δ/ση Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας

Δεδομένου ότι, καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία μιας έρευνας είναι η ακρίβεια των πληροφοριών που συλλέγονται, ώστε να αντανακλούν την πραγματικότητα, ιδιαίτερη προσπάθεια έγινε για την καλύτερη δυνατή επιλογή των ερευνητών και για την εκπαίδευσή τους. Βασικό κριτήριο επιλογής ήταν η εμπειρία που είχε αποκτηθεί μέσα από τη συμμετοχή τους σε άλλες έρευνες σε νοικοκυριά. Επιπρόσθετα, τα σεμινάρια σχεδιάστηκαν ώστε να έχουν διάρκεια πέντε ημερών, προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα να αναπτυχθεί ενδελεχώς ο στόχος της έρευνας και να αναλυθεί παράλληλα η μέθοδος σχεδιασμού, οι έννοιες και οι ορισμοί, ο τρόπος ορθής συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, όπως επίσης και η μέθοδος προσέγγισης των νοικοκυριών που είχαν επιλεγεί.

3.8. Μέθοδος συλλογής στοιχείων

Στην Ελλάδα, για τη συλλογή των στοιχείων, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της προσωπικής συνέντευξης (PAPI). Στη συνέχεια έγινε μεταφορά των στοιχείων των ερωτηματολογίων σε μαγνητικά μέσα προκειμένου να γίνουν οι μηχανογραφικοί έλεγχοι.

3.9. Τύποι στατιστικών μέτρων

Για τη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών υπολογίστηκαν οι τυπικές αποκλίσεις (περίπου για 100 είδη). Όλα τα μη δειγματοληπτικά σφάλματα κρίνεται ότι είναι εντός των αποδεκτών

ορίων, καθώς έχουν ακολουθηθεί όλα τα απαραίτητα βήματα, κατά τη διάρκεια όλων των σταδίων διενέργειας της έρευνας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα σφάλματα αυτά θα περιοριστούν στο ελάχιστο. Ωστόσο, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι συγκεκριμένοι τύποι δαπανών έχουν υποεκτιμηθεί σε μεγάλο βαθμό, και αυτό οφείλεται σε ανακριβή παροχή πληροφοριών, ιδίως στη περίπτωση των προσωπικών δαπανών.

4. Έγκαιρη και εμπρόθεσμη διάχυση στοιχείων

4.1. Έγκαιρη διάχυση στοιχείων

Η συλλογή των στοιχείων έλαβε χώρα κατά το διάστημα Ιανουαρίου 2011 – Δεκεμβρίου 2011. Το διάστημα που μεσολάβησε έως την δημοσιοποίηση των στοιχείων ήταν 21 μήνες.

4.2. Χρονοδιάγραμμα και συχνότητα

ΕΟΠ	Έτος συλλογής στοιχείων
1	1957/1958
2	1963/1964
3	1974
4	1981/1982
5	1987/1988
6	1993/1994
7	1998/1999
8	2004/2005
9	2008
10	2009
11	2010
12	2011
13	2012

Η ΕΟΠ άρχισε να διενεργείται σε ετήσια βάση από το 2008 και μετά.

5. Προσβασιμότητα και σαφήνεια

5.1. Προσβασιμότητα

5.1.1. Μορφές διάχυσης

5.1.1.1. Βάση δεδομένων αναφοράς

Μια βάση μικροδεδομένων για χρήστες αναπτύχθηκε, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα κριτήρια ανωνυμοποίησης, όμοια με αυτή που υιοθετήθηκε στην EU-SILC. Η βάση αυτή είναι διαθέσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο, για το ποσό των 2000€ και των 1600€ για ιδιώτες ερευνητές, και για Πανεπιστήμια και Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα, αντίστοιχα.

Η βάση περιλαμβάνει όλες τις μεταβλητές που υπάρχουν στα ερωτηματολόγια, ενώ τας στοιχεία για τη δαπάνη και το εισόδημα έχουν μετατραπεί και παρουσιάζονται σε μηνιαία βάση.

5.1.1.2. Διάχυση συγκεντρωτικών πινάκων

Η δομή των πινάκων των στοιχείων της ΕΟΠ είναι η ακόλουθη:

1. Δαπάνη κατανάλωσης ιδιωτικών νοικοκυριών

1.00 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

1.01 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά ΥΠΑ (13 ΥΠΑ). Σύνολο Χώρας.

1.02 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά τάξεις μηνιαίας συνολικής αξίας αγορών και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

1.03 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά τάξεις μηνιαίου συνολικού εισοδήματος και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

1.04 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με το μέγεθος του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.05 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.06 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά θέση στο επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.07 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με την κοινωνικό-επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.08 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των μελών του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.09 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με το επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.10 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών ανάλογα με την ηλικία του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

1.11 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά τρίμηνο. Σύνολο Χώρας.

1.12 Μέσος όρος μηνιαίων αγορών και σε είδος απολαβών των νοικοκυριών κατά αριθμό μελών. Σύνολο Χώρας.

2. Ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από ιδιωτικά νοικοκυριά

2.00 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

2.01 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, κατά ΥΠΑ (13 ΥΠΑ). Σύνολο Χώρας

2.02 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, κατά τάξεις μηνιαίας συνολικής αξίας αγορών και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

2.03 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, κατά τάξεις μηνιαίου συνολικού εισοδήματος και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

2.04 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με το μέγεθος του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.05 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.06 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, κατά θέση στο επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.07 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με την κοινωνικό-επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.08 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των μελών του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.09 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με το επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.10 Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό, ανάλογα με την ηλικία του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

2.11 Monthly Μέσες ποσότητες συγκεκριμένων ειδών (είδη διατροφής, ποτά, καπνός και καύσιμα) που καταναλώθηκαν από το νοικοκυριό κατά τρίμηνο. Σύνολο Χώρας.

3. Χαρακτηριστικά νοικοκυριού

3.00 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

3.01 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, κατά ΥΠΑ (13 ΥΠΑ). Σύνολο Χώρας.

3.02 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, κατά τάξεις μηνιαίας συνολικής αξίας αγορών. Σύνολο Χώρας.

3.03 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, κατά τάξεις μηνιαίου συνολικού εισοδήματος και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

3.04 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, ανάλογα με το μέγεθος του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.05 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.06 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών κατά θέση στο επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.07 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, ανάλογα με την κοινωνικο-επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.08 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των μελών του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.09 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, ανάλογα με το επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

3.10 Κατανομή των ερευνηθέντων νοικοκυριών, ανάλογα με την ηλικία του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4. Εισόδημα ιδιωτικών νοικοκυριών

4.00 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών, κατά Αστικές και Αγροτικές περιοχές και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

4.01 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών κατά ΥΠΑ (13 ΥΠΑ). Σύνολο Χώρας.

4.02 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών κατά τάξεις μηνιαίου συνολικού εισοδήματος και κατά τρόπο κτήσεως. Σύνολο Χώρας.

4.03 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με το μέγεθος του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.04 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.05 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών κατά θέση στο επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.06 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με την κοινωνικο-επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.07 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των μελών του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.08 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με το επάγγελμα του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.09 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών ανάλογα με την ηλικία του υπεύθυνου του νοικοκυριού. Σύνολο Χώρας.

4.10 Μέσο μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριών κατά μέλος. Σύνολο Χώρας.

Οι βασικοί πίνακες της ΕΟΠ είναι δημοσιευμένοι στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0801&r_param=SFA05&y_param=2012_00&mytabs=0

5.1.1.3. Εκδόσεις

Οι ακόλουθες εκδόσεις έχουν δημοσιευθεί με βάση τα στοιχεία της ΕΟΠ:

- Δελτία Τύπου

5.1.2. Τεχνικά εγχειρίδια

Τεχνικά εγχειρίδια για την ΕΟΠ είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ. Πιο συγκεκριμένα:

- Ένα γενικό εγχειρίδιο οδηγιών με πληροφορίες αναφορικά με τους στόχους της έρευνας, τον τρόπο οργάνωσης της, τη νομική βάση και διοικητικά ζητήματα γύρω από την έρευνα, λεπτομέρειες που αφορούν στην έρευνα πεδίου (π.χ. πως γίνεται η επαφή με το νοικοκυριό, πως θα πρέπει να συστηθεί ο ερευνητής, ποιο μέλος απαντά κάθε ερώτηση, χρονικές καθυστερήσεις κλπ.), καθώς και πληροφορίες για το περιεχόμενο και τον σωστό τρόπο συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.
- Μεθοδολογικό σημείωμα.

6. Συγκρισιμότητα

6.1. Ορισμοί και βασικές έννοιες

Για την επιλογή του δείγματος, την συλλογή των στοιχείων και τις πινακοποιήσεις, συγκεκριμένες έννοιες χρησιμοποιήθηκαν.

6.1.1. Κατοικία

Με βάση το δειγματοληπτικό σχεδιασμό που υιοθετήθηκε, η κατοικία αποτέλεσε τη τελική δειγματοληπτική μονάδα.

Ως κατοικία θεωρήθηκε ένα χώρος από την κατασκευή του χωριστός και ανεξάρτητος, που κτίστηκε ή μετατράπηκε για να καλύψει στεγαστικές ανάγκες ή ακόμα και αν δεν κατασκευάστηκε για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Κατοικίες θεωρούνται:

- Μία μονοκατοικία, ένα διαμέρισμα διπλοκατοικίας ή πολυκατοικίας,
- Ένα κατοικούμενο δωμάτιο ή σειρά δωματίων,
- Μία αποθήκη, καλύβα, παράγκα ή οποιοσδήποτε άλλος στεγασμένος χώρος που κατά τη διάρκεια της έρευνας χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία.

Δε θεωρούνται κατοικίες:

- Οι χώροι που κατασκευάστηκαν για κατοικία, αλλά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για άλλους σκοπούς (επαγγελματική στέγη), π.χ. διαμερίσματα που χρησιμοποιούνται ως εργαστήρια, ιατρεία κλπ.

6.1.2. Κανονικό δωμάτιο

Κανονικό δωμάτιο είναι ένας ιδιαίτερος χώρος μέσα στην κατοικία που έχει επιφάνεια τουλάχιστον τέσσερα (4) τετραγωνικά μέτρα, δύο (2) μέτρα ύψος, σχήμα κατάλληλο, ώστε να χωράει κρεβάτι και έχει παράθυρο ή πόρτα με τζάμι, ώστε να φωτίζεται από το ύπαιθρο.

Ως κανονικά δωμάτια θεωρούνται:

Τραπεζαρίες, σαλόνια, καθιστικά, υπνοδωμάτια, δωμάτια υπηρεσίας και σοφίτες, Κουζίνες, οικιακές αποθήκες, διάδρομοι και προθάλαμοι (χωλ), όταν πληρούν τις προϋποθέσεις του

κανονικού δωματίου

Κανονικά δωμάτια δεν θεωρούνται:

Λουτρά, αποχωρητήρια, πλυσταριά, βεράντες και γκαράζ, ανεξαρτήτως διαστάσεων, οικιακές αποθήκες, διάδρομοι και προθάλαμοι, όταν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του κανονικού δωματίου

6.1.3. Νοικοκυριό

Μονάδα της έρευνας είναι το νοικοκυριό, δηλαδή ένα άτομο που ζει μόνο του σε μία κατοικία ή μία ομάδα ατόμων συγγενικών ή μη, τα οποία διαμένουν στην ίδια κατοικία και εξασφαλίζουν από κοινό προϋπολογισμό τη διατροφή τους και άλλα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους

Άτομα που διαμένουν στην ίδια κατοικία, τα οποία όμως δεν προμηθεύονται από κοινού τα απαραίτητα για τη συντήρησή τους, ούτε τρώνε μαζί, θεωρούνται ξεχωριστά νοικοκυριά, με την προϋπόθεση της αποκλειστικής χρήσης ενός, τουλάχιστον, δωματίου. Σε αντίθετη περίπτωση αποτελούν ένα νοικοκυριό. Πιο συγκεκριμένα:

Μονοπρόσωπα νοικοκυριά θεωρούνται:

Ένα άτομο που ζει σε μία κατοικία ή σε ένα δωμάτιο κατοικίας και προμηθεύεται μόνο του τα απαραίτητα είδη για τη συντήρησή του, Δύο ή περισσότερα άτομα συγγενικά ή μη τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία, αλλά δεν προμηθεύονται από κοινού τα απαραίτητα για τη συντήρησή τους, το καθένα από αυτά έχει την αποκλειστική χρήση ενός, τουλάχιστον, δωματίου και δε χρησιμοποιούν κάποιον κύριο κοινό χώρο (καθιστικό, γραφείο – όχι όμως χωλ - κλπ.)

Πολυπρόσωπα νοικοκυριά θεωρούνται:

Ένα ζευγάρι μόνο του ή γονείς με τα παιδιά τους ή ένας από τους γονείς με τα παιδιά του, ένα ζευγάρι με ή χωρίς παιδιά, οι γονείς του ζευγαριού και η εσωτερική οικιακή βοηθός, αν υπάρχει και προτίθεται να παραμείνει για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών, δύο ή περισσότερα άτομα, όχι απαραίτητα συγγενικά μεταξύ τους, τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία και προμηθεύονται από κοινού τα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους, μία οικογένεια με έναν έως πέντε -το πολύ- οικότροφους.

6.1.4. Μέλη του νοικοκυριού

Ως μέλη του νοικοκυριού θεωρούνται τα άτομα που το αποτελούν. Αυτά διαμένουν, συνήθως, στο νοικοκυριό ή μπορεί να απουσιάζουν προσωρινά από αυτό.

Άτομα, που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό, θεωρούνται τα άτομα που κατά το χρονικό διάστημα των τελευταίων 6 μηνών πέρασαν τις περισσότερες ώρες της ημέρας και της νύκτας στο συγκεκριμένο νοικοκυριό.

Άτομα που προσωρινά απουσιάζουν από το νοικοκυριό, είτε βρίσκονται σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό είτε σε συλλογική κατοικία (π.χ. νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ.), θα θεωρηθούν και θα καταγραφούν ως μέλη του νοικοκυριού, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που αναφέρονται παρακάτω:

- **Συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (άγαμα και έγγαμα παιδιά, γονείς υπευθύνου, εγγόνια, άλλοι συγγενείς κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Μη συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (σύντροφοι κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Άτομα, μέχρι πέντε (5), που συγκατοικούν σε μία κατοικία ως ενοικιαστές** και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών.
- **Φιλοξενούμενοι του νοικοκυριού, συγγενείς ή μη, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών.** Φιλοξενούμενοι, που δε θα παραμείνουν στο νοικοκυριό για περισσότερο από έξι μήνες από την ημέρα που ήρθαν και έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, δε θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού και δεν ερευνώνται.

- **Βοηθητικό προσωπικό**, που διαμένει στην κατοικία και συνεισφέρει στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελείται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχει αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθεται να διαμείνει στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών. Η εξωτερική βοήθος (παραδουλεύτρια) δε θεωρείται μέλος του νοικοκυριού και δεν ερευνάται.
- **Άτομα που απουσιάζουν για μικρό χρονικό διάστημα** (σε διακοπές, για εργασία κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία και αναμένεται να επιστρέψουν στην κατοικία τους σε χρονικό διάστημα μικρότερο των έξι (6) μηνών.
- **Μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές** που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και διαμένουν σε φοιτητική εστία και οι στρατιώτες, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που προτίθενται να απουσιάσουν και κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού, συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους. Δε θα περιληφθούν οι μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και διαμένουν σε ιδιωτική κατοικία ή αποτελούν μέλος ιδιωτικού τύπου νοικοκυριού, ανεξάρτητα αν συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους. Επίσης, δε θα περιληφθούν οι στρατιώτες που διαμένουν σε ιδιωτική κατοικία ή αποτελούν μέλος, άλλου ιδιωτικού τύπου νοικοκυριού, ανεξάρτητα αν συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Συγγενικά άτομα που απουσιάζουν για μεγάλο χρονικό διάστημα** (π.χ. ναυτικοί, υπάλληλοι σιδηροδρόμων, υπεραστικών λεωφορείων, δημόσιοι υπάλληλοι εκτός έδρας κλπ.) που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που απουσιάζουν, δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού, συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Άτομα με οικογενειακούς δεσμούς που απουσιάζουν προσωρινά** και βρίσκονται προσωρινά στο νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ., που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, έχουν οικονομικούς δεσμούς με το

νοικοκυριό και αναμένεται να επιστρέψουν στο νοικοκυριό σε χρονικό διάστημα μικρότερο των 6 μηνών.

6.1.5. Υπεύθυνος νοικοκυριού

Υπεύθυνος νοικοκυριού είναι το μέλος του νοικοκυριού που αναγνωρίζεται ως υπεύθυνος από τα μέλη και το οποίο φέρει την κύρια ευθύνη στη λήψη σημαντικών αποφάσεων που αφορούν στο νοικοκυριό

Ως **υπεύθυνος του νοικοκυριού** θεωρείται:

- Στις περισσότερες περιπτώσεις νοικοκυριών, που αποτελούνται από γονείς με παιδιά (άγαμα ή έγγαμα), ο πατέρας.
- Σε νοικοκυριά που αποτελούνται από συγγενικά ή μη άτομα, το μεγαλύτερο σε ηλικία εργαζόμενο μέλος (άνδρας ή γυναίκα) ή, αν κανένας δεν εργάζεται, το μεγαλύτερο σε ηλικία μέλος.

6.1.6. Οικονομικά ενεργά μέλη

Ως **οικονομικά ενεργά μέλη** θεωρούνται τα μέλη ηλικίας 14 ετών και άνω, τα οποία, κατά την προηγούμενη από την έναρξη της έρευνας εβδομάδα, είχαν μία εργασία ή, αν δεν είχαν, ζητούσαν εργασία, δηλαδή οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι.

6.1.7. Πρόσωπο αναφοράς

Ως πρόσωπο αναφοράς θεωρείται:

- Ο υπεύθυνος του νοικοκυριού, εφόσον είναι εργαζόμενος ή ψάχνει να βρει μία εργασία. Στην περίπτωση που δεν εργάζεται, ούτε αναζητεί να βρει μία εργασία, για να θεωρηθεί πρόσωπο αναφοράς θα πρέπει να μην υπάρχει άλλο άτομο οικονομικά ενεργό στο νοικοκυριό.
- Ο/η σύζυγος ή σύντροφος του υπευθύνου, εφόσον εργάζεται ή αναζητεί να βρει μία εργασία, αν το πρόσωπο που δηλώνει υπεύθυνος του νοικοκυριού δεν είναι οικονομικά ενεργό.
- Το μεγαλύτερο σε ηλικία ενήλικο μέλος του νοικοκυριού που είναι οικονομικά ενεργό, αν ούτε ο/η σύζυγος/σύντροφος του υπευθύνου ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.
- Ο υπεύθυνος του νοικοκυριού, αν κανένα από τα μέλη του νοικοκυριού δεν ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό

6.2. Συλλογή στοιχείων

6.2.1. Τα ερωτηματολόγια

Για το σχεδιασμό των ερωτηματολογίων ελήφθησαν υπόψη τα ερωτηματολόγια των προηγούμενων ερευνών, με τις απαραίτητες προσαρμογές στα δεδομένα της νέας έρευνας, καθώς επίσης και τα σχετικά διεθνή πρότυπα (εναρμόνιση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, κλπ.).

Τα ερωτηματολόγια αποτελούνται από τις ακόλουθες τρεις βασικές φόρμες:

- α) Ερωτηματολόγιο νοικοκυριού (μητρώο, στοιχεία κατοικίας, δαπάνες) - «ΕΟΠ:1»*
- β) Ερωτηματολόγιο μέλους ηλικίας 14 ετών και άνω (προσωπικές δαπάνες, απασχόληση, εισόδημα) - «ΕΟΠ:2».*
- γ) Ερωτηματολόγιο μέλους ηλικίας κάτω των 14 ετών (προσωπικές δαπάνες) - «ΕΟΠ:3»*

Η συλλογή των στοιχείων έγινε μέσω προσωπικών συνεντεύξεων. Οι ερευνητές επισκέφθηκαν τα επιλεγμένα νοικοκυριά για 14 συνεχόμενες ημέρες και συνέλλεξαν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια.

Τα ερωτηματολόγια είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0801&r_param=SFA05&y_param=QS&mytabs=0

6.3. Περίοδοι αναφοράς δαπανών και εισοδήματος

Ως *περίοδοι αναφοράς* θεωρήθηκαν τα χρονικά διαστήματα με συγκεκριμένη αρχική και τελική ημερομηνία, στα οποία η δαπάνη ή το εισόδημα αναφερόταν. Προκειμένου να μειωθούν τα δειγματοληπτικά σφάλματα και να αντιμετωπισθούν οι δυσκολίες να ανακαλέσει στη μνήμη ο ερευνώμενος τις σχετικές λεπτομέρειες, χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές περίοδοι αναφοράς, ανάλογα με τη συχνότητα με την οποία πραγματοποιείται κάθε τύπος δαπάνης από τα νοικοκυριά ή λαμβάνεται το εισόδημα.

Ως *περίοδοι αναφοράς* θεωρήθηκαν:

- α) Οι δεκατέσσερις (14) ημέρες της έρευνας* για καθημερινά έξοδα σχετικά με:
 - Είδη διατροφής και οινοπνευμάτωση ποτά

- Προϊόντα καθαρισμού (απορρυπαντικά, σαπούνια, χαρτί υγείας, κλπ.)
- Φαρμακευτικά είδη (φάρμακα, οινόπνευμα, κλπ.)
- Προσωπικά έξοδα των μελών του νοικοκυριού (τσιγάρα, εφημερίδες, περιοδικά, εισιτήρια, χαρτομάντιλα, κλπ.)
- Εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες, κλπ.

β) Ο μήνας, το δίμηνο, το τρίμηνο, το τετράμηνο, το εξάμηνο ή το έτος, για πληρωμές που γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και αφορούν σε διάφορες υπηρεσίες, όπως π.χ.:

- Ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, λογαριασμούς τηλεφώνου, δημοτικούς φόρους, κλπ.
- Τέλη κυκλοφορίας και ασφάλεια αυτοκινήτου
- Ενοίκια κύριας ή δευτερεύουσας (εξοχικής) κατοικίας.

γ) Οι τελευταίες τριάντα (30) ημέρες, οι τελευταίοι τρεις (3), έξι (6) ή δώδεκα (12) μήνες, πριν την έρευνα (συμπεριλαμβανομένων των 14 ημερών της έρευνας) για:

- Δαπάνες για επίπλα, ηλεκτρικές συσκευές, κλπ.,
- Δαπάνες για ενδύματα και υποδήματα, ιατρικές συσκευές, κλπ.,
- Δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης,
- Δαπάνες διακοπών,
- Εισόδημα από μισθούς, αυτό-απασχόληση, αγροτική εργασία, συντάξεις, κοινωνικά επιδόματα, κλπ..

6.3.1. Δαπάνη νοικοκυριού

Ως *δαπάνη νοικοκυριού* θεωρήθηκε η αξία, σε μετρητά, των αγαθών και υπηρεσιών που είτε αγοράστηκαν από το νοικοκυριό ή ελήφθησαν σε είδος (από δική του παραγωγή, δική του επιχείρηση ή από αλλού) με σκοπό να καλυφθούν οι οικογενειακές και κοινωνικές του ανάγκες.

Ως δαπάνη **δεν** θεωρήθηκαν:

1. Πληρωμές για αύξηση των περιουσιακών στοιχείων ή μείωση των υποχρεώσεων (χρεών) του νοικοκυριού προς τρίτους, όπως μια αγορά ή επέκταση της κατοικίας, τραπεζικές καταθέσεις, πληρωμές δόσεων, άμεσοι φόροι, κλπ..
2. Μεταβιβάσεις χρημάτων σε μέλη του νοικοκυριού ή τρίτους.
3. Οι επαγγελματικές δαπάνες, όπως εργαλεία απαραίτητα για την άσκηση του επαγγέλματος, επαγγελματικά ταξίδια, καύσιμα αυτοκινήτων που χρησιμοποιούνται επαγγελματικά,

σπόροι, γεωργικά φάρμακα κλπ. για καλλιέργεια της γης, ζωοτροφές για οικόσιτη κτηνοτροφία κλπ.

4. Δαπάνες για ιατρική και φαρμακευτική φροντίδα που αποζημιώνεται από ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Επισημαίνεται ότι, στις περιπτώσεις που οι επαγγελματικές δαπάνες είναι κοινές με τις οικογενειακές, όπως συμβαίνει στη συστέγαση της οικογενειακής επιχείρησης με το νοικοκυριό, στη χρήση επαγγελματικού αυτοκινήτου για διακοπές κλπ., πρέπει να γίνει προσπάθεια διαχωρισμού της δαπάνης και να υπολογισθεί στο νοικοκυριό το τμήμα της δαπάνης που του αναλογεί (π.χ. ενοίκιο, λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, καύσιμα, τέλη κυκλοφορίας, ασφάλιστρα κλπ.).

6.3.2. Τρόποι κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών

Στο πλαίσιο της έρευνας, συλλέγονται και πληροφορίες αναφορικά με τους τρόπους κτήσεως των αγαθών και των υπηρεσιών από τα νοικοκυριά, με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Τα αγαθά και οι υπηρεσίες μπορεί να αποκτηθούν με τους ακόλουθους δύο τρόπους:

α) ΑΓΟΡΕΣ

- *Αγορές – «ΑΓ»*

Ως αγορές καταγράφονται οι δαπάνες για τα αγαθά που αποκτούν τα νοικοκυριά καταβάλλοντας την αξία τους με μετρητά ή με δόσεις, ανεξάρτητα αν προορίζονται για τις ανάγκες του νοικοκυριού ή για να προσφερθούν ως δώρα σε άλλα νοικοκυριά. Επίσης, ως αγορές καταγράφονται οι δαπάνες για τις υπηρεσίες που αποκτούν τα νοικοκυριά καταβάλλοντας την αξία τους με μετρητά ή με δόσεις.

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΑΓ» οι δαπάνες για υπηρεσίες που πληρώνονται από άλλα νοικοκυριά, το Κράτος ή από τον εργοδότη. Οι δαπάνες αυτές καταγράφονται στα νοικοκυριά που λαμβάνουν τις υπηρεσίες με λοιπούς τρόπους «ΛΤ» ή από τον εργοδότη «ΑΕ».

β) ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

- *Από δική του παραγωγή – «ΔΠ»*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται **τα είδη που καταναλώνουν τα νοικοκυριά** και προέρχονται από τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή τους, την αλιεία ή το κυνήγι (λάδι, κρασί, λαχανικά,

φρούτα, γάλα, αυγά, κρέας, τυρί, μαλλί, ψάρια κλπ.). Περιλαμβάνονται και τα προϊόντα που συνέλεξαν τα νοικοκυριά ως ελεύθερα αγαθά (άγρια χόρτα, μανιτάρια, καυσόξυλα κλπ.).

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΔΠ» οι δαπάνες για αγαθά των προηγούμενων περιπτώσεων, όταν τα αγαθά προσφέρονται σε άλλα νοικοκυριά. Οι δαπάνες αυτές καταχωρίζονται στα νοικοκυριά που τα λαμβάνουν, στο στάδιο της κατανάλωσης, με «ΛΤ» τρόπο κτήσεως ή με τρόπο κτήσεως «ΑΕ», αν το νοικοκυριό που παρέχει τα αγαθά είναι εργοδότης του νοικοκυριού που τα λαμβάνει.

- *Από δική του επιχείρηση – «ΔΕ» :*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα αγαθά που παίρνουν χωρίς πληρωμή τα νοικοκυριά από δικό τους κατάστημα για τις ανάγκες τους ή για να τα προσφέρουν σε τρίτους (ο αρτοποιός πήρε ψωμί από το αρτοποιείο του, ο επιπλοποιός πήρε έπιπλα από το εργαστήριό του κλπ.). Επισημαίνεται ότι το τεκμαρτό ενοίκιο ιδιόκτητης ή παραχωρημένης δωρεάν κύριας ή δευτερεύουσας κατοικίας, που χρησιμοποιεί το νοικοκυριό, θεωρείται ότι προέρχεται από «δική του επιχείρηση».

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΔΕ» οι δαπάνες για είδη διατροφής που προέρχονται από επιχείρηση των ερευνώμενων νοικοκυριών, αλλά προσφέρονται «ως δώρα» σε άλλα νοικοκυριά. Οι δαπάνες αυτές καταγράφονται στα νοικοκυριά που τα καταναλώνουν με «ΛΤ» τρόπο κτήσεως ή με «ΑΕ» από τον εργοδότη στην περίπτωση που κάποιο μέλος του νοικοκυριού εργάζεται στην επιχείρηση. Επίσης, δεν καταγράφονται με αυτό τον τρόπο κτήσεως οι υπηρεσίες που αποκτούν τα νοικοκυριά από δικά τους καταστήματα ή επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (ιατρεία, δικηγορικά γραφεία, φροντιστήρια, γυμναστήρια, παιδικοί σταθμοί, ιδιωτικά σχολεία, κουρεία, στεγνοκαθαριστήρια, επιδιορθώσεις ειδών ένδυσης και υπόδησης, συνεργεία αυτοκινήτων κλπ.).

- *Λοιποί τρόποι – «ΛΤ» :*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες (σε είδος) που λαμβάνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή:

α) Από άλλα νοικοκυριά (μόνο υπηρεσίες, όπως το ενοίκιο κύριας ή δευτερεύουσας κατοικίας που έχει παραχωρηθεί δωρεάν ή πληρώνεται από τρίτους, λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, τηλεφώνου που πληρώνονται από τρίτους κλπ., καθώς και τα τρόφιμα και ποτά)

β) Από κρατικές, δημοτικές, εκκλησιαστικές αρχές, ασφαλιστικούς οργανισμούς κλπ. ως παροχές σε είδος, π.χ. συσσίτια, τρόφιμα σε πολυτέκνους, προσφορές παιχνιδιών από δήμους, ρουχισμό από εκκλησίες κλπ.

γ) Από το εξωτερικό, π.χ. τρόφιμα, είδη ένδυσης, είδη οικιακού εξοπλισμού κλπ.

- *Από τον εργοδότη – «ΑΕ» :*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες (σε είδος) που λαμβάνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή ή με μειωμένη τιμή από τον εργοδότη τους ως αμοιβή σε είδος, με την

προϋπόθεση ότι αποτελούν καθαρό όφελος των εργαζομένων, δηλαδή τα νοικοκυριά θα τα αγόραζαν οπωσδήποτε. Δε θεωρούνται αμοιβή σε είδος τα αγαθά που παρέχονται από τον εργοδότη για την άσκηση του επαγγέλματος (φόρμες, κάσκες κλπ.) ή για αντιστάθμιση μειονεκτημάτων της εργασίας (γάλα, αναψυκτικά κλπ.). Επισημαίνεται ότι αν τα αγαθά αυτά μεταφέρονται στην κατοικία και καταναλώνονται από το νοικοκυριό για τις ανάγκες του, καταγράφονται με τρόπο κτήσεως από τον εργοδότη «ΑΕ».

Τέλος, επισημαίνεται ότι, όταν το νοικοκυριό λαμβάνει κάποιο είδος ή υπηρεσία χωρίς πληρωμή, καταγράφεται ολόκληρο το ποσό της τρέχουσας αξίας του είδους ή της υπηρεσίας, ενώ στην περίπτωση που το νοικοκυριό λαμβάνει κάποιο είδος ή υπηρεσία με μειωμένη τιμή καταγράφεται με τρόπο κτήσεως «ΑΕ» το ποσό που πλήρωσε ο εργοδότης, ενώ το ποσό που πληρώθηκε από τον ερευνώμενο με τρόπο κτήσεως ΑΓ.

6.3.3. Προϋποθέσεις καταγραφής των δαπανών

Για να καταγραφεί μία δαπάνη πρέπει:

α) Να έχει πραγματοποιηθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς που έχει ορισθεί για το αντίστοιχο αγαθό ή υπηρεσία, π.χ. οι δεκατέσσερις ημέρες για τα είδη διατροφής, ο μήνας για τα είδη ένδυσης, οι 12 μήνες για τα διαρκή αγαθά κλπ.

β) Το είδος στο οποίο αναφέρεται η δαπάνη να έχει περιέλθει στην κατοχή του νοικοκυριού και η υπηρεσία να έχει ήδη προσφερθεί σε αυτό μέσα στην περίοδο αναφοράς της, ανεξάρτητα αν προορίζεται για να καλύψει τις ανάγκες του ή για να δοθεί σε άλλα νοικοκυριά. Ο τρόπος που θα αποκτηθούν τα αγαθά και οι υπηρεσίες από το νοικοκυριό μπορεί να είναι «ΑΓ» (με μετρητά ή με πίστωση), από το δικό του κατάστημα «ΔΕ», από τρίτους «ΛΤ» ή από τον εργοδότη «ΑΕ», π.χ. η δαπάνη για ενδύματα καταγράφεται αν το νοικοκυριό «τα έλαβε στην κατοχή του» μέσα στις τελευταίες 30 ημέρες (περιλαμβανομένων των 14 ημερών της έρευνας) πριν από τη λήξη της έρευνας, έστω και αν η αξία τους αποπληρωθεί στο μέλλον με δόσεις, η δαπάνη για δίδακτρα σε ιδιωτικό σχολείο καταγράφεται, αν η υπηρεσία αυτή προσφέρθηκε μέσα στους τελευταίους 12 μήνες, πριν από τη λήξη της έρευνας, σε μέλη του νοικοκυριού κλπ.

γ) Τα είδη που προέρχονται από γεωργική - κτηνοτροφική παραγωγή του νοικοκυριού, αλιεία, δάση ή θήρα, να έχουν καταναλωθεί από το νοικοκυριό στην περίοδο αναφοράς τους, π.χ. καταγράφεται η αξία της ποσότητας του λαδιού που κατανάλωσε το νοικοκυριό από δική του παραγωγή τους τελευταίους 12 μήνες και όχι αυτή που υπάρχει, πιθανόν, στην αποθήκη του. Το ίδιο ισχύει για λαχανικά που προέρχονται από λαχανόκηπο ή από τη γεωργική εκμετάλλευση του

νοικοκυριού, δηλαδή καταγράφονται μόνο αυτά που καταναλώθηκαν τις 14 ημέρες της έρευνας κλπ.

Επισημαίνεται ότι τα παραπάνω κριτήρια δεν ισχύουν απόλυτα για δαπάνες που πληρώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, π.χ. ηλεκτρικού, ύδρευσης, αποχέτευσης, τηλεφώνου, τελών κυκλοφορίας, ασφαλίσεων κλπ. Στις περιπτώσεις αυτές, καταγράφεται ο τελευταίος λογαριασμός, με περίοδο αναφοράς το χρονικό διάστημα που καλύπτει (μήνας, 2μηνο, 3μηνο, 4μηνο, 6μηνο, έτος), ανεξάρτητα από το πότε προσφέρθηκαν ή θα προσφερθούν οι αντίστοιχες υπηρεσίες, π.χ. ο λογαριασμός της ΔΕΗ καταγράφεται με περίοδο αναφοράς, συνήθως, το 4μηνο, τα ασφάλιστρα του αυτοκινήτου αναφέρονται στο 6μηνο ή το 12μηνο και αφορούν, συνήθως, παροχή υπηρεσιών στο μέλλον, τα τέλη κυκλοφορίας του αυτοκινήτου αναφέρονται στο 12μηνο και αφορούν, συνήθως, παροχή υπηρεσιών στο μέλλον κλπ..

6.3.4. Εκτίμηση της αξίας αγαθών και υπηρεσιών

Γ ι α τ ι ς α γ ο ρ έ ς : Στην τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που αποκτούν τα νοικοκυριά με αγορά, προστίθεται και κάθε άλλη δαπάνη που είναι απαραίτητη, ώστε αυτά να καταναλωθούν ή να χρησιμοποιηθούν, π.χ. μεταφορικά, τοποθέτηση ηλεκτρικών συσκευών κλπ. Στην περίπτωση που τα αγαθά ή υπηρεσίες έχουν αποκτηθεί με δόσεις ή με πιστωτική κάρτα, η αξία τους καταγράφεται ολόκληρη και όχι μόνο το μέρος των δόσεων που έχουν αποπληρωθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς.

Γ ι α τ ι ς α π ο λ α β έ ς σ ε ε ί δ ο ς : Η τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που παίρνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή, υπολογίζεται από τα ίδια ή από τον ερευνητή, με βάση τις λιανικές τιμές που ισχύουν στην τοπική ή την πλησιέστερη αγορά.

6.4. Τεκμαρτό ενοίκιο

Στη περίπτωση αυτή γίνεται μια αξιολόγηση και εκτίμηση από τον ερευνώμενο, ενώ ο ερευνητής μπορεί να ελέγξει και να διορθώσει την απάντηση, εάν κριθεί απαραίτητο, λαμβάνοντας υπόψη την τοποθεσία, τη μέση τιμή ενοικίου, τον αριθμό των δωματίων της κατοικίας, την περιοχή στην οποία βρίσκεται η κατοικία, το έτος κατασκευής και την ποιότητα κατασκευής/κατοικίας.

Στοιχεία συλλέγονται τόσο για την κύρια όσο και για την δευτερεύουσα κατοικία.

7. Συνοχή

7.1. Σύγκριση διαρθρωτικών δεικτών της EU-SILC 2012 και της ΕΟΠ 2012.

- Ο δείκτης που αφορά στο **ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας** με βάση τα στοιχεία της ΕΟΠ του έτους 2012 υπολογίστηκε περίπου στο 21,2%, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της SILC του έτους 2012, υπολογίζεται στο 23,1% περίπου.
- Το **κατώφλι φτώχειας** ανέρχεται σε 5.708 € βάσει της SILC 2012, ενώ σύμφωνα με την ΕΟΠ 2012 ανέρχεται σε 5.524,2 €.
- Τέλος, ο **δείκτης κατανομής εισοδήματος σε πεντημόρια S80/S20** εκτιμήθηκε σε 6,6 με βάση τα στοιχεία της SILC 2012, ενώ για την ΕΟΠ 2012 εκτιμήθηκε σε 5,9.

Επισημαίνεται ότι, για την ΕΟΠ, οι προαναφερθέντες δείκτες εκτιμήθηκαν με βάση τα στοιχεία της δαπάνης κατανάλωσης και όχι με βάση το εισόδημα.

7.2. Σύγκριση με άλλες πηγές

Παρακάτω παρουσιάζονται πίνακες, με βάση τους οποίους αποδεικνύεται ότι οι ποιοτικές μεταβλητές βρίσκονται σε συνοχή με τις μεταβλητές που συλλέγονται από την EU-SILC 2012, επιβεβαιώνοντας έτσι την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Πίνακας 7. : Ιδιοκτησιακό καθεστώς

Ιδιοκτησιακό καθεστώς	ΕΟΠ 2012	SILC 2012
Ιδιοκτήτης	80,4	78,1
Ενοικιαστής	19,6	21,9

Πίνακας 8.: Κατοικίες που διαθέτουν λουτρό ή ντους

Λουτρό ή ντους μέσα στην κατοικία	ΕΟΠ 2012	SILC 2012
Ναι	97,6	99,2
Όχι	2,4	0,8

Πίνακας 9.: Κατοικίες που διαθέτουν αποχωρητήριο για αποκλειστική χρήση από το νοικοκυριό

Αποχωρητήριο μέσα στην κατοικία	ΕΟΠ 2012	SILC 2012
Ναι	97,6	99,4
Όχι	2,4	0,6

Πίνακας 10.: Τύπος κατοικίας

Τύπος κατοικίας	ΕΟΠ 2012	SILC 2012
Μονοκατοικία πανταχόθεν ελεύθερη	32,4	31,6
Μονοκατοικία ημιελεύθερη ή σε συγκρότημα όμοιων κατοικιών	10,5	8,2
Διαμέρισμα	56,4	60,2
Άλλο είδος	0,7	0,0

Πίνακας 11. Μη χρηματικά αγαθά - Υλική στέρηση

Μη χρηματικά αγαθά - Υλική στέρηση	ΕΟΠ 2012	SILC 2012
Τηλέφωνο	99,4	99,9
Έγχρωμη τηλεόραση	99,3	99,6
Υπολογιστή	58,0	60,8
Πλυντήριο ρούχων	96,2	96,9
Αυτοκίνητο	65,2	70,7

8. Ταξινόμηση Αγαθών και Υπηρεσιών

Η ταξινόμηση και οι κωδικοί Αγαθών, Υπηρεσιών, Εισοδημάτων, Περιφερειών και Χωρών, καθώς και των χαρακτηριστικών των νοικοκυριών είναι διαθέσιμη στους ακόλουθους συνδέσμους:

Ελληνική έκδοση

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2011_00_2011_03_F_GR.pdf

Αγγλική έκδοση

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2012_00_2012_03_F_EN.pdf

9. Συμπεράσματα

Συμπεραίνεται από τα παραπάνω, ότι τα στοιχεία της ΕΟΠ ήταν ποιοτικά και σε συνοχή με τα διαθέσιμα στοιχεία από άλλες πηγές, όπου αυτά ήταν διαθέσιμα.

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή θα συνεχίσει να συλλέγει ποιοτικά και αξιόπιστα στοιχεία, προκειμένου να παράγει τους αναγκαίους κοινωνικούς διαρθρωτικούς δείκτες που απαιτούνται κατά τον σχεδιασμό πολιτικών σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Παραπομπές

[Δελτίο Τύπου – ΕΟΠ 2012](#)